

OBRRTNI VESTNIK

Strokovni list za pouzdigo in napredek obrtništva Dravske banovine.

„OBRRTNI VESTNIK“

Izhaja tedensko in sicer vsak petek ter stane:

celoletno Din 40—
polletno Din 20—
posamezna številka . . . Din 1—

Glasilno „Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani“, „Splošne zveze obrtnih zadrug v Mariboru“ in obrtnih društev Dravske banovine.

Uredništvo in upravištvo: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 9.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Ponašniki dovoljeni le z navedbo vira.

Štev. pri poštni hranilnici, podružnici v Ljubljani 10.860.

XV. letnik.

V LJUBLJANI, dne 22. aprila 1932.

Štev. 17.

Sredstva in metode

Je že navada nekkih ljudi, ki hočejo kar čez noč uvesti novotarije in zavreči vse ono, kar je veljalo do zdaj kot dobro, da se poslužujejo v dosego svojega namena vseh mogočih in nemogočih sredstev. Kot izkazano najboljšo sredstvo za razna prevratna dejanja in za ustvarjanje novega javnega mnenja so pač razne vabljive firme in pa tisk. Pred dobrimi 14 dnevi je zagledal beli dan list, ki naj bi kot naš tekmeč predvsem pokazal jugoslovanski javnosti upravičenost in potrebo svojega rojstva za namenom razpleta najširše organizacije obrtništva na skupnostni in vzajemni podlagi — vse v duhu državnega edinstva. Pa kaže v resnici ta list prav prozoren namen in javnost, ki je dovolj dovzetna za trezno presojo — saj smo Slovenci znani kot trezen in razumen narod — sodi že sama in ga odklanja, zavedajoč se, da se v tako resnih časih in časih tako občutne gospodarske krize ne ustvarjata vzajemnost in boljši pogoji na tak način. Nehote se človek povpraša »Od kod sredstva?« Najbolj občuti pezo gospodarske krize obrtnik in malo verjetnosti je, kje bi se našel med njimi tak, ki bi poleg že itak težkih razmer imel prostovoljna sredstva za podpiranje, morda celo finansiranje lista, ki mu je že vnaprej usoda nedoločena prav z njegovo razdiralno politiko, pa naj si nadene ta še toliko in toliko blestečih fraz o edinstvu in jugoslovanstvu. Blesteče fraze pravimo — zato, ker jugoslovanstvo in državno edinstva sta za nas že davno rešeni vprašanja, o katerih je vsaka nova reklama nepotrebna, če ne morda — vsaj tako bi bilo prav — kazniva. Danes kričati v javnost »Da zastopamo jugoslovensko tazo, da hočemo ustanoviti društvo jugoslovenskih obrtnikov in podobno«, ne pomeni nič drugega kakor imeti namen sejati mržnjo in razdor, kar je najmanj v skladu s temi vzvišenimi idejami, ob-

enem pa prikazati srbski in hrvaški javnosti najboljši del — narodno in državno najbolj zaveden del slovenskega obrtništva z njegovimi poborniki vred kot separatistično obrtništvo in nedostopno za jugoslovansko skupnost. Tak način ustvarjanja plemenskih skupnosti obrtnikov je brezprimerna netaktnost, za katero ni najti dovolj primerne besede graje. Obrtništvo je samo imelo priliko spoznati, da je naš list skozi tolika leta bil veren zagovornik obrtniških interesov, da ni poznal partizanstva, da je vedno delal le v duhu skupnosti. Če je pa kdaj bil način pisanja tak, da je bil kakim osebam nevšečen in da so pozneje skovale proti njemu komplot, je bil to le zato, da je obvaroval interes skupnosti in da se je zavzemal le za to, da ostanejo vse pravice in dosežanje pridobitve obrtništva neokrnjene. Bogata je tradicija našega lista, mestoma tudi burna, kakor so pač terjale prilike in okoliščine, toda vodilo skupnosti in načelo obrtniške sloge sta stopali vedno v ospredje. Mi nismo pisali in kričali v svet o naših sredstvih, zakaj vsa ta sredstva so bila plemenita in le v dobro obrtništva. Marsikdaj smo težko brodili, pa se nismo naslanjali tja, kar bi nas morda kdaj pozneje tiralo v odvisnost in tudi med našimi tovariši nismo našli takega mecenstva kot ga je deležne bogve od katere strani naš tekmeč. Zato kličemo vsem tistim izpadlim tovarišam okoli novega lista: Zakaj niste takrat priskočili s tolikimi sredstvi na pomoč, s katerimi danes lahko vzdržujete novi list. Pomagali bi svojemu prvencu, ga s sredstvi dvignili in obogatili po vsebini in obliki. Z novim listom pa ste jasno dokazali, da je vaš namen drug. Zato vas bo obrtništvo sodilo ob pravi uri samo in si bo samo znalo ustvariti pomisleke »Od kod in za kaj sredstva?«

Pravilnik o obrtnih pomožnih izpitih

Vsak mojster je odgovoren za uspešno dovršitev učne dobe — Izpiti so brezplačni — Sestava izpitnih komisij

Na podlagi obrtnega zakona je ministar za trgovino in industrijo predpisal pravilnik o pomožnih izpitih.

V kraju, kjer je sedež društva (pri okrožnem odboru), se ustanovi izpitna komisija za pomožne izpite, ki je pristojna: 1. za učence, ki so po predpisih absolvirali učno dobo pri lastnikih obrtnih delavnic, ki so člani društva ali pa v tovarniški delavnici; 2. za učence, ki so po predpisih absolvirali učno dobo, če določi komisijo pristojna zbornica iz zakonitih razlogov; 3. za učence, ki dokažejo z izpričevalom, da so uspešno absolvirali strokovno šolo ali pa poseben strokovni tečaj; 4. za učence, ki so po predpisih absolvirali učno dobo iz obrtnih strokovnih odgovarjajočih delavnic na področju društva, ki ne spada pod obrtni zakon, in 5. za kandidate, ki ponavljajo pomožni izpit.

Izpitna komisija sestoji iz treh članov, in sicer iz predsednika in dveh mojstrov. Predsednika in njegovega namestnika postavi na predlog zbornice ban. Člana-mojstra in njuna namestnika določa društvo. Za člane izpitne komisije smejo biti postavljeni samo državljani kraljevine Jugoslavije. Člani izpitne komisije ne smejo biti v sorodstvu s kandidati. Članstvo izpitne komisije je obvezno in se ne sme odkloniti brez tehtnega razloga. Član izpitne komisije, ki brez tehtnega razloga ne vrši svoje dolžnosti, se sme kaznovati z denarno globo do 500 Din.

Lastniki delavnic so dolžni prijaviti svoje učence društvu za pomožni izpit, kakor hitro absolvirajo učno dobo. Prijavo k temu izpitu pošlje lastnik delavnice naravnost društvu, na čigar področju se nahaja delavnica, kjer se je kandidat učil.

Izpit je javen in sestoji iz praktičnega in teoretičnega. Na izpitu mora kandidat dokazati, da se je praktično naučil obrti in da bo lahko delal kot pomožnik. Kandidatu, ki napravi izpit, izda društvo pomožniško izpričevalo. Če kandidat ne pokaže zadosti znanja, se mu pomožniško izpričevalo ne izda. Na njegovo zahtevo mu da društvo posebno izkazilo s pripombo, da je absolviral učno dobo brez pomožniškega izpita. Tak kandidat sme po treh mesecih izpit ponavljati.

Če izpitna komisija ugotovi, da kandidat pri izpitu ni pokazal zadostnega znanja po krivdi lastnika delavnice, v kateri se je učil, je dolžna to prijaviti pristojni splošni upravni oblasti prve stopnje, ki bo kazensko nastopila proti lastniku delavnice. Za izpit kandidati ne plačajo nikake izpitne takse, pomožniška izpričevala pa plačajo društva, ki morajo prav tako poskrbeti za odškodnino članom izpitne komisije. Nadzorstvo nad izpitnimi komisijami vrši ban.

**Obrtniki,
širite naš list!**

Občni zbor zadruge čevljarjev v Novem mestu soglasno za skupne zbornice

54 čevljarjskih mojstrov navzočih.

IV nedeljo dne 5. t. m. se je vršil v Novem mestu v obrtniški dvorani »Narodnega doma« občni zbor Zadruge čevljarjev za sodni okraj Novo mesto. Dvorana je bila napolnjena, saj je bilo navzočih 54 zadrugarskih članov. Ob 10. uri dopoldne je otvoril zborovanje zadrugarski načelnik g. Ignac Mali, čevljarjski mojster v Novem mestu. Iz njegovega poročila je bilo razvidno, da zadruga živahno deluje, iz navzočega lepega števila članov pa se je videlo, da se člani zanimajo za delo zadruge in da imajo vanjo zaupanje. Med drugimi točkami je bila v razpravi na dnevnem redu tudi tvrdka Bata. V strokovno, kakor tudi gospodarsko dovršeni obliki je podal g. načelnik Mali poročilo o tvrdki Bati in njenem delu. Analiziral je način dela te tvrdke in razvil misli, kako bi se dalo temu odpomoči. Poudaril je, da je glavna krivda tvrdke Bate v tem, da hoče delati vse, kar se drugim industrijam ne more očitati. Nato je pojasnil tudi pomen velikega protestnega zborovanja čevljarjev iz vse dravske banovine, ki se je vršilo dne 13. marca t. l. v Celju in ki je napravilo velik vtis na vse gospodarske kroge v Jugoslaviji. Omenil je, da je imelo to zborovanje predvsem zato velik vpliv, ker se je vršilo pod okriljem ljubljanske skupne zbornice, s čimer je dobilo to zborovanje značaj protesta celokupnega gospodarstva dravske banovine, torej vseh gospodarskih stanov sploh.

Nato je občni zbor razpravljal tudi o vprašanju ločene ali skupne zbornice. O tej točki je poročal popolnoma mirno in objektivno ter v poljudni obliki zastopnik zbornice dr. Jure Koce. Navzoči zborovalci so videli, da je ljubljanska zbornica se veliko bolj zavzela za čevljarjski stan kot ločena obrtna zbornica v Beogradu. Zlasti v borbi proti Bati je ljubljanska zbornica tako energično nastopila kot nobena druga zbornica v državi.

Na koncu razprave, ko je prišlo do glasovanja, se je izreklo vseh navzočih 54 članov soglasno za skupno zbornico. To glasovanje jasno dokazuje, da se čevljarji iz novomeškega sodnega okraja resno zavedajo današnjega časa in da žele ohraniti skupno gospodarsko fronto tudi v bodoče.

Končno omenjamo, da se je na občnem zboru sprejela soglasno energična resolucija proti Bati, ki jo bomo v celoti priobčili v eni prihodnjih številkih.

Zaključek konference mednarodne trg. zbornice v Inomostu

Mednarodna konferenca trgov. zbornic je bila v sredo 20. t. m. končana. — Odobrena so bila poročila finančne komisije o obnovi svobodnega deviznega prometa in poljedelske komisije o dvigu cen kmetijskim pridelkom in o preferenčnih carinah. Splošna resolucija konferenčnega plenuma govori o gospodarskih težavah podunavskih držav in o nujnih ukrepih za njihovo zaščito. Priporočila preferenčne carine, kolektivne (ne samo dvostranske) trgovinske pogodbe, čim tesnejše gospodarsko sodelovanje Podunavja itd. — Na konferenci je zastopal jugoslovanski odbor MTZ generalni tajnik ljubljanske zbornice g. Ivan Mohorič, ki se je danes vrnil v Ljubljano.

Jubilej uglednega obrtnika

Dne 14. t. m. je praznoval zidarski mojster in načelnik strokovne zadruge zidarskih mojstrov in studenčarjev v Ljubljani g. Jernej Hlebš 30-letnico, odkar izvršuje samostojno stavbeno obrt.

G. Jernej Hlebš je eden onih naših obrtnikov, ki so v najtežjih prilikah dvignili svoj obrt in podjetje do splošnega ugleda. Je vzor naši mlajši obrtniški generaciji, kako je treba delati, da dosežeš zlato dno, ki ga ima obrt; seveda za pridnega in strokovnjaka.

Toda g. Hlebš se ni udejstvoval samo kot obrtnik v svoji stroki temveč žrtvuje že dolgo vrsto let svoje delo in prosti čas obrtniški organizaciji in delu za interese in dobrobit obrtniškega stanu. V zadnjih dveh letih je na čelu ene najuglednejših naših organizacij: Strokovne zadruge zidarskih mojstrov v Ljubljani. Njegova ponovna in soglasna izvolitev za načelnika pričča, da uživa ta vseskozi ugledni obrtnik veliko zaupanje v zidarsko-obrtniških krogih. Zelim, da bi še dolgo vrsto let vodil v vsestransko zadovoljnost svojo obrt in načeloval močni zidarski in studenčarski zadrugi.

Zakon o zaščiti kmeta objavljen in uveljavljen

Zakon vsebuje tudi važne določbe v zaščito denarnih zavodov

»Službene novine« z dne 20. t. m. objavljajo zakon o zaščiti kmetov, ki stopi 15 dni po objavi v veljavo. Prav tako je objavljen v današnjih »Službenih novinah« zakon, ki pooblašča vlado, da sme predčasno objaviti mednarodne pogodbe in sporazume gospodarskega značaja. Povodoma uveljavljenja zakona o zaščiti kmetov je bilo izdano z mero-dajnega mesta naslednje pojasnilo:

Glavni namen tega zakona je regulacija gotovih kreditnih odnošajev v državi, ki jo narekujejo splošne kreditne prilike. V prvi vrsti zahteva oslabljen položaj kmetov, da se jih zaščiti za gotovo dobo tako pred prisilno prodajo njihovih posestev, kakor tudi pred pretirano visoko obrestno mero za dolgove. Zakon predvideva tudi ukrepe in postopek za primer, da bi kak denarni zavod zašel včasne plačilne težave zaradi nenormalnih kreditnih odnošajev, izvzvali s splošno kreditno krizo ali zaradi nenavadnega in prekomernega dvigovanja vlog. Dogajalo se je in se še dogaja po vsem svetu in tudi pri nas, da zaradi vznemirjenja vlagateljev, odnosno naglega dvigovanja vlog zaide ta ali oni denarni zavod, dasiravno je vseskozi aktiven, v plačilne težave, ker se od njega zahteva nemogoča stvar, da od vlagateljev sprejeti in v gospodarstvu plasirani kapital takoj realizira in izplača vlagateljem. Da se v takih primerih zaščiti v prvi vrsti upniki in vlagatelji pred škodo in izgubo, ki bi mogla nastati, se v zakonu predvideva tudi ukrepi, s katerimi se želi vzpostaviti ravnotežje omajanih kreditnih odnošajev ter omogočiti mirno poslovanje denarnih zavodov. Take ukrepe narekujejo splošni gospodarski interesi države ter so se jih poslužile že mnoge druge države; povsod so se pokazale prav blagodejne posledice zlasti z obnovo omajane zaupanja in normalizacije kreditnih odnošajev.

LJUBLJANSKA BORZA

Devize: Amsterdam 2286 92—2278 28, Berlin 1338 37—1349 17, Prusa 795 14, Curih 1097 37—1128 7, London 211 95—213 55, Newyork 200 50—201 10, 5654 59, Pariz 222 78—223 97, Plava 1122 do 168 08, Trst 290 05—292 16

Norme za plošče iz mavca in žlindre, žlindre in cementa

Na podstavi § 36. gradbenega zakona je gospod minister za gradbe predpisal sledeče:

I. Plošče iz mavca.

Pojem: Plošče iz mavca se izdelujejo iz gradbenega mavca, ki ustreza službenim normam in iz primernih rastlinskih vlaken, ali stukaturne trstike po službenih normah ali lesne volne kot dodatka.

Dimenzija: Velikost 25×200: širina 25 cm, dolžina 200 cm, debelina 5 ali 7 centimetrov.

Velikost 50×200: širina 50 cm, dolžina 200 cm, debelina 2 ali 3 cm.

Dopustne razlike so za dolžino in širino ± 1 cm, za debelino ± 0,2 cm.

Teža: V suhem stanju po uporabljem polnilnem materialu 600—900 kg/m³. Dopustna razlika je ± 10%.

Obče zahteve: Pri ploščah iz mavca morajo biti vsi robovi ostri, pri udarcu se mora čuti jasen zvok, in morajo imeti plošče enakomerno gosto sestavo (strukturo) in biti popolnoma suhe.

Trdnost proti sukanju: 10 kg/cm². Stalnost prostornine: Plošče iz mavca morajo imeti stalno prostornino, to je da se ne smejo razsušiti niti nabrekni.

Stanovitnost v vodi: Plošče iz mavca postanejo po daljšem ležanju v vodi neuporabne.

Uporaba: Za pregradne zidove in obloge vsake vrste, ki niso izpostavljene trajnemu vplivu vlage ali velike toplote.

Trgovski običaji: Prodaja, izmera in obračun se vršijo po površini s 0,5 m² za velikost 25×200, odnosno 1,0 m² za velikost 50×200. Dopustno je 5% razloma. Naklada se brez zaobale v zaprte vagone.

II. Plošče iz mavca in žlindre.

Pojem: Plošče iz mavca in žlindre (skaljalne plošče) se izdelujejo iz gradbenega mavca, ki ustreza službenim normam in normirane izgorilne žlindre, a) ali b) kot dodatka.

Dimenzija: Velikost 33×50: širina 33 centimetrov, dolžina 50 cm, debelina 5,7 ali 10 cm.

Velikost 33×60: širina 33 cm, dolžina 60 cm, debelina 5,7 ali 10 cm.

Dopustne razlike so za dolžino in širino ± 1 cm, za debelino pa ± 0,2 cm.

Teža: v suhem stanju 900 kg/m³. Dopustna razlika je ± 10%.

Obče zahteve: Pri ploščah iz mavca in žlindre morajo biti vsi robovi ostri, pri udarcu se mora čuti jasen zvok, in morajo imeti plošče enakomerno gosto sestavo (strukturo) in biti popolnoma suhe.

Trdnost proti sukanju: 5 kg/cm². Stalnost prostornine: Plošče iz mavca in žlindre morajo imeti popolnoma stalno prostornino, to je, da se ne smejo razsušiti niti nabrekni.

Stanovitnost v vodi: Plošče iz mavca in žlindre postanejo po daljšem ležanju v vodi neuporabne.

Uporaba: Za pregradne zidove, ki niso izpostavljeni trajnemu vplivu vlage ali velike toplote.

Trgovski običaji: Prodaja, izmera in obračun se vršijo po površini z eno šestinko m² za velikost 33×50, odnosno eno petino m² za velikost 33×60. Dopustno je 5% razloma. Naklada se brez zaobale v pokrite vagone.

III. Plošče iz cementa in žlindre.

Pojem: Plošče iz cementa in žlindre (plošče iz lahkega betona) armirane ali brez armature se izdelujejo iz portland-cementa, ustrežajočega normam ministrstva za gradbe št. 2816-31, izgorilne žlindre vrste a), ki ustreza službenim normam in dodatka peska v velikosti prahu do grobelega drohca iz kamna.

Dimenzije: Velikost 33×50: širina 33 centimetrov, dolžina 50 cm, debelina 5,7 ali 10 cm.

Velikost 33×60: širina 33 cm, dolžina 60 cm, debelina 5,7 ali 10 cm.

Dopustne razlike za širino in dolžino so ± 1 cm, za debelino pa ± 0,2 cm.

Teža: V suhem stanju 1200 kg/m³. Dopustna razlika je ± 10%.

Obče zahteve: Pri ploščah iz cementa in žlindre morajo biti vsi robovi ostri, pri udarcu se mora čuti jasen zvok, in morajo imeti plošče enakomer-

no gosto sestavo (strukturo) in biti popolnoma strjene in suhe.

Trdnost proti sukanju: 5 kg/cm². Stalnost prostornine: Plošče iz cementa in žlindre morajo imeti popolnoma stalno prostornino, to je da se ne smejo razsušiti niti nabrekni.

Stanovitnost v vodi: Plošče iz cementa in žlindre morajo biti v vodi stanovitne.

Uporaba: Za pregradne zidove, 10 centimetrov debele armirane plošče in za razdelne zidove, in tedaj če so izpostavljene trajnemu vplivu vlage ali velike toplote, kadar je treba napraviti omet iz cementa kakor tudi za obloge zunanjih površin.

Trgovski običaji: Prodaja, izmera in obračun se vršijo po površini ca 1/6 m² za velikost 33×50, odnosno 1/5 m² za velikost 33×60. Dopustno je 5% razloma. Naklada se brez zaobale v pokrite železniške vagone.

Veljavnost norm: Vse norme stopajo v veljavo, ko se objavijo v »Službenih novinah«, obvezno moč pa dobijo z dnem 15. aprila 1932.

Norme za žlindro.

Klasifikacija po izvoru: a) Izgorilna žlindra: Sestoji iz anorganskih ostankov izgoritve gorilnega materiala in iz neizgorljivega kamna, ki je vsebovan v gorivu.

b) Topilniška žlindra: Izvira iz topilniškega obrata (procesa) in jasno kaže svoj ognjeno-tekoči izvor.

Klasifikacija: Pesek iz žlindre: velikost zrna do 6 mm.

Prodec iz žlindre: velikost zrna od 6 do 20 mm.

Tolčenec iz žlindre: velikost zrna od 20 do 80 mm.

Žlindra za podlago: velikost zrna od 80 do 150 mm.

Uporaba: V graditeljstvu se uporablja v glavnem namesto naravnega kamna in za nasipanje.

Pri gradbi cest se uporablja tako za napravo podlage, kakor tudi za napravo površne plasti (izgorilna žlindra); pri vseh granah graditeljstva za napravo malte in betona (obe vrsti žlindre).

Kakovost: Preizkušanje kakovosti se vrši po namenu uporabe in obsega z ozirom na to kemične, fizične in mehanske posebnosti, ki morajo ustrezati normam tistega materiala, ki naj ga žlindra nadomesti.

Pred uporabo mora izgorilna žlindra vsaj 14 dni, topilniška žlindra pa vsaj 8 dni ležati na prostem.

Žvepla v obliki sulfida sme biti: pri pesku iz žlindre do 0,5 odst., pri prodecu iz žlindre do 0,6 odst.,

Vladimir Pfeifer:

Podedovanje talentov — tradicija nasledstva

Plemstvo v slovenskih deželah je poglavalno posebno važnost rodovnim izsledkom. V ta namen je gojilo v svojo duševno zabavo in ovekovečenje spomina svojega odličnega rodu posebno vedo — rodovinoslovje, ali kakor Nemci še dandanes označujejo s »Familienkunde«. Vendar pa vsa ta veda za njih lastno rabo ni imela drugega važnega pomena kot le tega, da je izpolnjevala rodovni list v najobičajnejši obliki risane drevesa z vejami rodbinskih kolen in zastopnikov teh. Francoski znanstveniki, posnemajoč to avtorizirano vedo srednjeveškega plemstva, pa so šli v svojih izsledkih dalje; prišli so do prepričanja, da je mogoče na podlagi rodovinskih popisov priti do najzanimivejših ugotovitev gotovih značilnosti, ki se skozi rod in posamezna rodovna kolena vlečejo kakor karakteristično svojstvo dotičnega rodu, oziroma njegovih krvnih predstavnikov. Tako so ugotovili strokovnjaki, da se zlasti nekateri talenti in sposobnosti odklikujejo in odražajo v več zaporednih rodbinskih kolenih — osobito tam — kjer so bili prvi zastopniki imena rodu z bivanjem stalno navezani na gotov kos zemlje. Ni čuda potem — Slovenci smo znani kot narod, ki je sila navezan na svojo zemljo in jo zapusti le takrat, če ga k temu prisilijo socialne prilike, kar pa pri naših predhodnikih ni bil slučaj, če so nastala v naši domovini tkz. umetniška središča. Zgodovina navaja za umetnostna središča: Ljubljano, Poljansko dolino

pri tolčencu iz žlindre do 0,6 odst., pri žlindri za podlago do 0,7 odst. Izgorilna žlindra sme vsebovati gorljivih delov največ:

pri pesku iz žlindre 20 odst., pri prodecu iz žlindre 15 odst., pri tolčencu iz žlindre 10 odst. pri žlindri za podlago 10 odst.

Veljavnost norm: Te norme stopajo v veljavo, ko se objavijo v »Službenih novinah«, obvezno moč pa dobijo z dnem 15. aprila 1932.

Norme za opeko in kamen iz žlindre

I. Opeka iz premogove žlindre.

Pojem: Opeka iz premogove žlindre se izdeluje iz žlindre, ki se dobi pri izgoritvi goriva, ki ustreza normam za žlindro, z dodatkom hidravličnih spojin sredstev in eventualno peska, z mešanjem, tolčenjem in tlačenjem v opečne kalupe. V drugih kalupih izdelana telesa se nazivajo za kamen iz premogove žlindre.

Izdelava se vrši večinoma s strojem (redkeje na roko) v železnih kalupih, nakar se takoj vzame iz kalupa in pusti, da se strdi. Razmerje zmesi spojin sredstev in izgorilne žlindre se ravna po zahtevah in posebno po zahtevani trdnosti. Dodatek peska največ 20%. Izgorilna žlindra, ki se mora uporabljati: pesek iz žlindre ali prodec iz žlindre po normah za žlindro.

Obče zahteve: Opeka iz premogove žlindre mora biti taka, da je mogoče v njo zabiti žebelj, glede prevajanja toplote ne sme zaostajati za zidno opeko.

Oblika: Opeka iz premogove žlindre ima obliko paralelopipeda.

Velikost: 25 cm dolžine, 12 cm širine, 6,5 cm višine.

Dopustne razlike so za dolžino ± 3 milimetre, za širino ± 3 milimetre in za višino ± 2 milimetra.

Kamen iz izgorilne žlindre se izdeluje v raznih velikostih in oblikah.

Teža: Po kakovosti žlindre, dodane peska in tolčenja v suhem stanju 0,9 do 1,4 kg/dm³.

Tlačna trdnost: Najmanj 30 kg/cm². Preizkušnja se vrši po normah za zidno opeko.

Stanovitnost na mrazu: Opeka iz premogove žlindre, ki se uporablja za neometano zidovje, mora biti stanovitna na mrazu. Preizkušnja se vrši po normah za zidno opeko.

Uporaba: Opeka iz premogove žlindre se sme uporabljati kakor slabo žgana opeka z najmanj 30 kg/cm² tlačne trdnosti.

Trgovski običaji: Prodaja se po kosu, oddaja brez zaobale. Količina ubite opeke na kraju nakladanja ne sme presegati 5%.

II. Opeka iz topilniške žlindre.

Pojem: Opeka iz topilniške žlindre se izdeluje iz žlindre, ki ustreza normam za topilniško žlindro, z dodatkom hidravličnega spojnega materiala in eventualno peska, z mešanjem in tlačenjem v opečne kalupe. V drugi obliki izdelana telesa se nazivajo za kamen iz topilniške žlindre.

Izdelava se vrši s strojem v železnih kalupih in se pusti, da se strdi na zraku. Za njeno izdelavo se uporablja pesek iz topilniške žlindre.

Oblika: Opeka iz topilniške žlindre ima obliko paralelopipeda.

Velikost: 25 cm dolžine, 12 cm širine, 6,5 cm višine. Dopustne razlike so ± 3 mm za dolžino, ± 3 mm za širino in ± 2 mm za višino.

Kamen iz topilniške žlindre se izdeluje v raznih velikostih in oblikah.

Teža: Po kakovosti žlindre, dodane peska in tolčenja v suhem stanju 1,0 do 1,8 kg/dm³.

Tlačna trdnost: Najmanj 70 kg/cm². Preizkušanje se vrši po normah za zidno opeko.

Stanovitnost na mrazu: Opeka iz topilniške žlindre, ki se uporablja za neometano zidovje, mora biti stanovitna na mrazu. Preizkušanje se vrši po normah za zidno opeko.

Uporaba: Opeka iz topilniške žlindre se sme uporabljati kakor zidna opeka iste trdnosti.

Trgovski običaji: Prodaja se vrši po kosu, oddaja brez zaobale. Količina ubite opeke na kraju nakladanja ne sme presegati 5%.

Veljavnost: Te norme stopajo v veljavo, ko se objavijo v »Službenih novinah«, obvezno moč pa dobijo z dnem 1. maja 1932.

Norme za lomljen kamen.

Pojem: Za lomljen kamen se naziva ves kamen, ki se dobi samo z miniranjem (razstreljevanjem) in razbijanjem s krampom.

Deltev:

A. Lomljen kamen za zidavo je:

1. navaden lomljen kamen razne velikosti po pogojih naročila brez kake obdelave pred oddajo na stavbišču;

2. ploščasti lomljen kamen razne velikosti po pogojih naročila, ki ima najmanj dve ravni površini, ki sta pripravni za dosego dobre zveze v zidu;

3. obdelan lomljen kamen, in sicer:

a) obdelan lomljen kamen razne velikosti po pogojih naročila mora imeti vsaj dve dobri ležišni površini kakor tudi eno vidno površino, ki se lahko s konico (šiljastim dletom) obdelata in ki je pripraven za zidno oblogo,

b) lomljen kamen za poligonalni zid (ciklopi zid) razne velikosti po pogojih naročila z vsaj tremi dobrimi ležišnimi površinami in eno vidno, ki se

nad Skofjo Loko, Skofjo Loko samo, Radovljico, Kranj in Idrijo. Prvo mesto med temi umetniškimi središči pa zavzema mesto Kranj, ki velja kot tako že od 16. stoletja sem. V tem mestu se v največji meri uveljavlja tradicija nasledstva in je prišlo podedovanje umetnostno obrtnih talentov do izraza v tolikšni meri, da so nasledniki v obrtu — pa dasi so bili na poznejšem mestu zastopani — uživali po starih obrtnih zakonih celo posebne privilegije.

Castno mesto v zgodovini mesta Kranja zavzema v tem pogledu rod Layerjev in šola najodličnejšega zastopnika Layerjevega rodu slikarja Leopolda. Mrliška matica navaja, da je bil prvi zastopnik te umetniške rodbine v Kranju l. 1688. rojeni Josip Layer; njegovi starši so se domnevno preselili v Kranj s Tirolskega. Ze sin Marko Layer (1727—1808) je slovel kot dober slikar. Imel je osem otrok, med katerimi so pozneje zasloveli kot slikarji Leopold (1752—1828) — najodličnejši slikarski talent tega rodu, dalje brata Valentin in Anton. Iz šole Leopolda Layerja, ki je bil poleg odličnega a samostojnega umetnika splošno znan tudi kot dober učitelj in obenem soustanovnik posebne slikarske šole, so izšli omembe vredni slikarji Egartner Josip (1809—1849), podobar in pozlatar, Josip Egartner ml. (1833—1905), Jakob Mikše (1789—1864), Matej Goričnik, slikar in podobar v Radovljici (1790—1862), sobni slikar Fr. Wissiak (1810—1800), slikar Anzelm Wissiak (1837—1876) in sobni slikar Edvard Wissiak (1841—1874).

Kot rodbina pa, katere zastopniki so se pečali s slikarsko, podobarsko vobče, pozlatarsko in celo rezbarsko umetnost-

jo obrtoma in katere rodbine prvega predstavitelja se domnevno smatra celo za učenca Layerjeve šole, je rodbina Götzljevih. Smelo lahko trdimo, da stopata v tem rodu — bolj vidno kot pri Layerjevih — v ospredje kot značilna: prirojeni in podedovani talent do umetnosti in umetniška sposobnost v obrtu. Josip Götzl (1754—1806) nesporno vrstnik Leopolda Layerja in učenec Marka Layerja, je bil pozlatar in slikar; imel je dva sinova — oba slikarja: Gašparja in Frančiška. Kot četrtega talentiranega slikarja in podobarja iz rodu Götzljevih navaja kronika Karola Götzla (1816—1892). Prej omenjeni Franc Serafin Götzl je imel sina Alojzija Götzla (1820—1905), ki je bil znan po vsej Gorenjski kot podobar, slikar in pozlatar, dočim sta se dva zastopnika Götzlove umetniške rodbine preselila v Ljubljano. Bila sta to Leopold (1817) in Avgust (1829) — Alojzjeva brata. Ko se je naselil v Ljubljani tudi Aleksander, ki je bil vnuk Franca Götzla, rojenega v Trstu 1843. l., je Kranj izgubil rodovno in umetnostno potomstvo sloveče Layerjeve šole. Kakor je podobarska in pozlatarska obrt prejšnjih zastopnikov rodu Götzljevih zapustila širom Gorenjske nešteto sledov velike obrtne sposobnosti, tako je kot vreden naslednik tega za umetnostno obrt nadarjenega rodu še živeči Karol Götzl — sin pokoj. Aleksandra mogel s svojimi stvaritvami širom slovenske zemlje dokazati polno vrednost podedovanega talenta, strokovnega znanja in profinjene okusa.

(Dalje prihodnjic)

Ste že poravnali naročnino?

lahko s konico obdela in ki je pripraven za zidno oblogo.

B. Lomljen kamen za druge namene.

Razne velikosti, oblike, teže, razno obdelan itd., ki je po pogojih naročila in uporabe poraben n. pr. za kamnite namete, tlakovanje pobočij (obronkov), kamnite sklade, podlage za ceste, odvajanje vode in dr.

Preizkušanje: Se vrši po predpisih za preizkušanje kamna.

Prevzem: Lomljen kamen pod A1, A2 in B se prevzema po prostornini ali po teži, A3 pa po prostornini in vidni površini ali po teži in vidni površini.

Pri prevzemu po prostornini se zlagajo na ravni površini pravokotna telesa (figure) z 1,2 višine in najmanj 3 metre širine na proizvodno dolžino tako, da so zunanje strani enake v suhem zidanem dobro zašibranem zidu. V notranjosti mora biti kamen kar najbližje drug ob drugem zložen, luknje pa z manjšim kamnom kar najbolj izpolnjene. Večje luknje med posameznimi kamni niso dopustne, ker morajo biti figure v svoji celoti čim kompaknejša telesa.

Prostornina se dobi iz prostorninske enačbe

$$\frac{V}{8} \times \frac{\bar{S}_1 + \bar{S}_2}{2} \times \frac{D_1 + D_2}{2}$$

v kateri pomenijo V vsoto višin, merjenih na vseh 4 oglih in v sredini vseh 4 strani, \bar{S}_1 in \bar{S}_2 širine, D_1 in D_2 pa dolžine, izmerjene na polovični višini figure.

Zlaganju v drugih figurah se je ako le mogoče izogibati. Radi preverjenja, da so figure od znotraj po predpisih zložene, se smejo le-té neposredno na straneh in na poljubnih mestih razdreti.

Veljavnost: Te norme stopajo v veljavo, ko se objavijo v »Službenih novinah«, obvezno tudi pa dobijo z dnem 1. maja 1932. in tedaj prestatne veljavnost vseh dosedanjih predpisov za lomljen kamen, kolikor jih je bilo.

Kaj je novega?

Davek na manikiranje in onduliranje. Bolgarski finančni minister pripravlja hud atentat na žensko razkošnost. Pripravlja namreč načrt zakona, po katerem naj bo obdavčeno manikiranje in onduliranje las. Manikiranje bo obdavčeno z 1—2 levoma, ondulacija pa s petimi. Vsaka posetnica frizerskega salona bo morala ta davek odrajtati takoj po dovršenem delu.

Donos državnih monopolov. Službene Novine so priobčile bilanco Uprave drž. monopolov. Iz te je razvidno, da je bilo v budžetnem letu 1931-32 2.325.299.373 Din dohodkov, izdatkov pa 545.843.796 Din. Čisti dobiček znaša 1.779.455.576 Din. Posamezni monopoli izkazujejo na dohodkih: tobak 1704,5 milijonov, sol 225,7, petrolej 137,3, vžigalice 127,5, cigaretni papir 106,2.

Podunavski problem še živi. Ob koncu tega tedna se sestane odbor strokovnjakov za proučevanje vprašanja o gospodarski restavraciji podunav. držav. Italijanski delegati so baje izrazili željo, naj bi se ta sestanek vršil v Luganu, toda ministri so se odločili za Ženevo.

Trgovinska pogajanja z Italijo pred zaključkom. Trgovinska pogajanja z Italijo so tik pred zaključkom in potekajo razmeroma ugodno. V najkrajšem času je pričakovati sporazum v vseh točkah, ki so na dnevnem redu.

Kuluk — odpravljen. Ljubljanska mestna občina je po vzgledu dravske banovine z novim proračunom odpravila kuluk. Se nadalje pa se bo odkupnina za osebno delo pobirala od državnih, banovinskih in drugih samoupravnih nameščencev.

Konkurzi v dravski banovini. V prvem četrtletju t. l. je bilo v dravski banovini 83 konkurzov in prisilnih poravnjav, t. j. skoraj osemkrat toliko kakor v l. 1929, štirikrat toliko kakor v letu 1930. in skoraj dvakrat toliko kakor lani v istem času.

Odkrita beseda odličnega Grka. Grški min. predsednik Venizelos je v Ženevi na seji Zveze narodov odkrito povedal, da nas bo vsel konec, če se vesile ne sporazumejo in dajo malim državam podpore, ki so je zaradi gospodarske krize nujno potrebne.

Selitve ameriških delavcev v Rusijo. Ameriški delavci so se začeli zaradi silne gospodarske stiske seliti v Rusijo, kjer se nadejajo, da kriza še ni tako huda kakor drugod. Baje je med tistimi, ki so že odpotovali v Rusijo tudi 8.500 jugoslovenskih državljanov in med temi skoro tretjina. Slovencev.

Čevljarska zadruga v Žužemberku soglasno za skupne zbornice

V nedeljo, dne 17. t. m. se je ob 2. popoldne vršil občni zbor Zadruga čevljarjev v Žužemberku v gostilni g. Smolca. Načelnik g. Gliha je otvoril zborovanje, ki je bilo lepo obiskano in pozdravil zastopnika zbornice TOI dr. Koceta in načelnika zadruga novomeških čevljarjev g. Malija. V lepem poročilu je tajnik zadruga g. Kastelic, čevljarski mojster in župan mesta Žužemberk opisal delo zadruga. Glede zaščite čevljarske obrti je temeljito poročal g. Mali, o vprašanju zbornice pa je na kratko poročal dr. Kocet. Nato je župan g. Kastelic stavil predlog za skupno zbornico in ga stvarno utemeljil, načelnik g. Gliha je dal nato ta predlog na glasovanje in vsi zborovalci so se izrekli za skupno zbornico. Čevljarski mojster g. Stupica je pri tem poudarjal potrebo gospodarskega smisla, ki nujno govori za skupno zbornico kot enotno predstavnico vseh gospodarskih stanov. Po tem glasovanju se je razpravljalo še o raznoterostih, nakar je načelnik g. Gliha zaključil lepo uspešno zborovanje.

Mnenja naših čitateljev

Velecenjeni g. urednik!

V prejšnji številki Obrtnega Vestnika sem šele zvedel iz rubrike »Izza kulisa«, zakaj sta bila izrinjena iz upravnega odbora Znanstvene banke v Ljubljani gg. Josip Rebek in Miroslav Urbas, katera dva da imata poleg nekaterih drugih gg. obrtnikov največ zasluga, da se je ustanovila v Ljubljani podružnica Znanstvene banke. Jaz kakor moji tovariši ne moremo razumeti, kako je mogoče, da je Znanstvena banka — Centrala uvaževala tako poročilo kot ste ga v prevodu priobčili in ki prav nič ne ostaja za podlimi denunciacijami. Radi bi zvedeli kaj bolj natančnega, kdo vse je imel pri tem prste vmes. Tako početje gotovih ljudi, ki se hočejo čez noč povspeti na odločilna mesta obrtniškega javnega življenja, jih najmanj usposablja in rodi upravičeno nerazpoloženje širokih obrtniških mas. Nimmam dovolj besedi, da bi zadostno ožigosal ta poizkus g. Pičmana, ki se mu je zaenkrat sicer obnesel, prapričan pa sem, da je bila to njegova prva in zadnja zmaga, ker se posledice nezadovoljstva napram njemu že jasno kažejo na občnih zborih zadrug, če se gre za glasovanje za skupne ali ločene zbornice.

Prosil bi vas pa jaz in moji tovariši, da nam brez ovinkov in nejasnosti javno v Vestniku odgovorite, kaj pa je g. Zadravca privedlo do tega, da je samovoljno odložil mesto v upravnem odboru Znanstvene banke. V tako važni ustanovi bi morali imeti še več Zadravcev, da bi uspešno stali ob strani za naše interese.

Z odličnim spoštovanjem Vaš
I. M.

Določbe glede odpisa davkov

Finančni minister je predpisal navodilo o izvajanju § 14. zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih.

Čl. 1. Odpisi davkov po § 14. zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih z dne 31. marca 1932 se bodo vršili na podlagi sklepov finančnega ministrstva in finančnih ravnateljstev, izdanih pod pogoji tega navodila.

Čl. 2. Na rok in na način predložitve prošnji za odpis davkov bodo davčni obvezanci opozorjeni z oglasi in na drug običajni način, 10 dni pred potekom roka za predložitev prošnji bodo državljanji opozorjeni na dan, do katerega je treba prošnje predložiti.

Čl. 3. Prošnje je treba predložiti individualno. Če je v dotičnem kraju davčna uprava, je treba prošnjo izročiti njej. Oseba, ki dolguje davke na področju dveh ali več uprav, mora vsaki pristojni upravi predložiti posebno prošnjo.

Čl. 4. Prošnja mora imeti podatke o celokupni lastnini davčnega obvezanca in pa izjavo, da nima druge premožne in nepremične lastnine. K listinam, ki jih v tem pogledu prosilec zbere in priloži prošnji, lahko pristavi tudi izpisek zem-

ljiške knjige (gruntovnice), zatem potrdilo občine, na uradnem obrazcu. Ako prosilec ne stanuje v občini, kjer dolguje davek, tedaj mora k prošnji priložiti potrdilo občine, kjer stanuje, in pa občine, kjer dolguje davek.

Čl. 5. Vsakega 15. v mesecu pošlje občina davčni upravi s posebnim seznamom prošnje, ki so ji bile dotlej izročene. O vsaki prošnji mora občina podati utemeljeno izjavo o prosilčevem lastninskem stanju in o njegovi plačilni sposobnosti. Občine, ki pobirajo in ki knjižijo neposredne davke, morajo prošnji priložiti na posebnem listu za vsako leto posebej in podrobno sestavljen seznam zadolžitve in razdolžitve prosilca, in sicer od leta, ko je nastal davčni zaostanek pa do zaključno leta 1931. Če je zaostanek nastal pred letom 1920., potem je treba pojasniti stanje od tega leta naprej. To so dolžni storiti tudi občine, ki sedaj ne knjižijo več davkov, ki pa hranijo davčne knjige za prejšnja leta.

Čl. 6. Sprejeto prošnjo s potrebnimi podatki od občine mora davčna uprava pregledati najkasneje do 15. prihodnjega meseca in o vsaki prošnji sestaviti referat z izjavo in predlogom. Prošnje bo pri davčnih upravah sprejemal in pregledoval v to določeni referent, in bo kakor za prošnje, predložene od občin, sestavljal referat z izjavo in predlogom. Če davčna uprava opravlja knjižbo neposrednih davkov, mora za vsako prošnjo napraviti izvleček iz davčnih glavnih knjig za vsako leto posebej po navodilu prejšnjega člena. Pri zbiranju podatkov se ne sme originalnih prošnji odposlati iz urada.

Čl. 7. Po predhodnem členu opremljene prošnje predloži davčna uprava posebnemu petčlanskemu odboru. Odbor je sestavljen iz davčnega upravitelja kot predsednika, treh oseb iz vrst prebivalstva vsake občine, ki jih predlagajo občinski odbori, in iz referenta uradnika davčne uprave.

Čl. 8. Odbor se sestane vsak mesec na sklicanje predsednika.

O odborovih sejah se prosilci obveste z objavo v občinski posvetovalnici in na način, ki je v občini običajen.

Sejam lahko prosilec prisostvuje osebno ali pa preko pooblaščenega zastopnika.

Odbor lahko prosilca pozove na sejo tudi z osebnim pozivom, če se mu to zdi potrebno.

Objave o odborovih sejah se morajo razglasiti na občinskih sejah vsaj dva dni pred sejo.

Čl. 9. Člani, ki jih delegira obč. odbor, prisostvujejo sejam samo med debato o prošnjah prosilcev dotične občine.

Pristojnost odbora se določi v skladu s krajem zadolženja. — Prošnje se lahko veljavno rešujejo tudi tedaj, če odborovim sejam niso prisostvovali od občinskega odbora delegirani člani.

Čl. 10. O sejah se vodi zapisnik in vanj se zabeležijo glavne izjave prosilca in mnenja odborovih članov. — Člani odbora smejo dati tudi svoja odvojena mišljenja, ki morajo priti v zapisnik.

Čl. 11. Ko konča uprava delo z odborom, pošlje prošnje vseh dolžnikov, katerih zaostanki ne presegajo 10.000 Din, finančni direkciji v končno rešitev. — Finančna direkcija sklepa o predloženih prošnjah v eni ali dveh komisijah.

Čl. 12. Ko prejme prošnje, odborovo mišljenje in morebitna poročila davčnih uprav, ugotovi fin. direkcija ali pa referent zaostanke in dolgove.

Čl. 13. Pri ugotavljanju, ali obstoje in kolikšni so davčni zaostanki koncem leta 1928, je merodajno stanje davčnih glavnih knjig dne 31. decembra 1928.

Čl. 14. Pregledi o zadolžitvi in razdolžitvi, ki se uradno prilože prošnjam, morajo vsebovati podatke o tem, na katero leto se zadolžitve, prirastki in odzisi nanašajo.

Čl. 15. V kakšni višini se sme vsak davčni zavezanec obremeniti z davčnimi zaostanki, je odvisno od davčne zadolžitve za leto 1931.

V nobenem primeru se ne smejo davčni zaostanki knjižiti v breme, če vsota dolžnega davka, ugotovljena po določilih čl. 13, ni večja od efektivne davčne zadolžitve za leto 1931. — Če se pa dolžnikova prošnja odbije za to, ker je davčni dolg manjši od redne zadolžitve 1931, pozneje pa se ta zadolžitve zaradi pritožbe zniža, sme davčni obvezanec prositi, da se vzame njegova prošnja vnovič v pretres.

Čl. 16. Na podlagi sprejetega sklepa izda direkcija rešitev, ki jo v konceptu podpisujejo vsi člani komisije, čistopis pa sam predsednik. Nato se pošlje prosilcu.

Čl. 17. Odloki o odpisu davka se vpišejo v poseben pregled odpisov po ob-

činah. V pregled se razen redne številke, imena (krstnega in rodbinskega) in kraja zapiše tudi višina davka, ki se odpiše. — Na podlagi pregleda se izvrše sumarne vknjižbe v sreski davčni glavni knjigi, na koncu pregleda se postavi klavzula knjiženja, pregled pa se pošlje davčni upravi v svrhu individualnega knjiženja v davčni glavni knjigi za leto 1932.

Čl. 18. Prošnje za odpis davka nad 10.000 predloži davčna uprava omenjenemu odboru v presojo prosilčevega gospodarskega položaja in njegovih plačilnih zmognosti. Ko odbor konča delo, sestavi uprava seznam prosilcev. Vanj napiše kraj prosilčevega bivanja in višino davka, ki naj se odpiše. Ta seznam pošlje uprava direktno davčnemu oddelku. — Na podlagi prejetih poročil pošlje oddelku svojega uradnika, da se prepriča o točnosti predloženih prošnji, ali pa odredi, da se prošnje pošljejo preko finančne direkcije oddelku v nadaljnje reševanje.

Čl. 19. Prošnje, ki se pošljejo davčnemu oddelku, opremi finančna direkcija s svojim mišljenjem in predlogom. — Davčni oddelki bo razpravljali o predloženih prošnjah kolegialno in v komisijah, katerih sestavo določi pomočnik finančnega ministra. — Rešitev se pošlje v dveh izvodih finančnim direkcijam. En izvod dobi prosilec, drugega pa shrani ravnatelj v svoj arhiv. — Na podlagi prejetih rešitev sestavi direkcija pregled odpisov, kakor je to predpisano v čl. 17.

Čl. 20. O stvarih, glede katerih sklepa finančna direkcija za vsako občino, se napravijo posebni sezname, v katerih so imena davčnih obvezancev in skupna zadolžitve do konca leta 1928, zadolžitve leta 1931, predlog odbora o odpisu do gov in višina definitivnega davčnega odpisa na podlagi rešitve finančne direkcije.

Vse te sezname pošljejo finančne direkcije finančnemu ministrstvu.

Dva nova ministra

Beograd, 22. aprila ob 1. M. Nj. Vel. kralj je s svojim ukazom z dne 21. t. m. sprejel ostavki, ki sta ju podala na svoje položaje minister za šume in rude dr. Stanko Šibenik in minister za zgradbe Nikola Preka.

Z drugim ukazom sta postavljena za ministra za zgradbe dr. Stjepan Srkulj, župan v Zagrebu, za ministra za šume in rude pa Viktor Pogačnik, narodni poslanec.

Oba nova ministra sta danes opoldne položila prisego v roke predsednika ministrskega sveta in zunanjega ministra dr. Marinkovića.

Beograd, 22. aprila. Novoimenovani minister za zgradbe g. dr. Stjepan Srkulj je davi prispel v Beograd in se nastanil v hotelu »Excelsior«. Novinarjem je izjavil, da je imenovan za ministra za zgradbe, za ministra za šume in rude pa narodni poslanec Viktor Pogačnik. Ob 10. dopoldne je posetil ministrskega predsednika, ob 12. pa sta bila nova ministra zaprisežena.

Novoimenovani minister za zgradbe dr. Stjepan Srkulj je rojen 1869 v Varaždinu, kjer je dovršil tudi srednjo šolo. Visokošolski študij je absolviral na Dunaju, na kar se je posvetil profesuri. Mnogo se je udeleževal tudi kot novinar, v zadnjih letih pa se je v največji meri posvetil komunalni politiki. Že l. 1917 do 1919 je bil župan v Zagrebu, pozneje več let član občinske uprave in v zadnjih štirih letih zopet župan.

Novi minister za šume in rude Viktor Pogačnik je rojen l. 1874 v Gjurjevcu, Filozofske študije je absolviral v Zagrebu in je bil nato dolga leta profesor v Zagrebu in Mostarju. Od l. 1908 je bil ravnatelj učiteljskega inštituta v Sarajevu, od l. 1919 do 1921 pa poverjenik za socialno politiko deželne vlade. Leta 1927 je bil izvoljen za oblastnega poslanca v osijski oblasti, ob priliki lanskih skupščinskih volitev pa za narodnega poslanca. Mnogo se je udeleževal na prosvetnem in nacionalnem polju.

Minister dr. Kramer na potu okrevanja

Praga, 22. aprila. AA. Zdravstveno stanje obolelega jugoslovenskega ministra g. dr. Alberta Kramerja se je zelo izboljšalo. Zdravnika, ki zdravita obolelega ministra, kirurg in profesor univerze g. Jirasek in univerzitetni docent g. Jurič sta izjavila, da operacija vobče ne bo potrebna. G. minister dr. Kramer se bo v kratkem vrnil na svoje mesto.

Obrtniki!

Važno za Vas je, da veste, da so

Obročne ugodnosti! Cene nizke

DÜRKOPP šivalni stroji

kakor: FLAŠTEP, CILINDER, LEVOROČNI i. t. d., svetovno priznani najboljši
Zato si pred nakupom oglejte mojo tovarniško zalogo

Ludv. Barača, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6

Večletno
tovarniško jamstvo!

Elektrifikacijski problem v Dravski banovini

Predavanje prof. dr. techn. Milana Vidmarja v društvu »Merkur«, 10. marca 1932.

(Nadaljevanje in konec)

Skupno omrežje našega električnega gospodarstva bi bilo takorekoč skupna obratna rezerva. Težki milijoni bi bili na ta način prihranjeni.

Električne zveze med elektrarnami pa bi omogočevale tudi premetavanje energije iz elektrarne v elektrarno, iz električnega sreza v električni srez. To dejstvo je izraženo v tretji točki mojega elektrifikacijskega načrta, ki je nesporno najvažnejša.

Kdo naj gradi skupno omrežje? Kdo naj investira izdatne vsote za zvezne daljnovode? Odgovor na ta važna vprašanja sledi iz opisa tretje točke mojega načrta.

Vzemimo, da se ustanovi centralna električna družba, ki bi gradila skupno banovinsko omrežje. V tej družbi bi javni elektrifikatorji morali seveda imeti vodstvo. Banovina bi na primer v to družbo prinesla svoj daljnovod iz Velenja na Črnuče. Svoj delež bi v veliki meri na ta način takoj vplačala, razen tega pa bi se znebila skrbi za kapital, ki je v tem daljnovodu investiran. Drugi družabniki, ostale naše elektrarne, bi s svojimi deleži takorekoč plačali obratno rezervo, ki bi jo skupno omrežje prineslo.

Nisem pozabil, na to, da bi taka centralna elektrifikacijska družba seveda morala imeti tudi dohodke. Družabno glavnico bi seveda morala obrestovati. Imela bi tudi izdatke za poslovanje.

Pri sestavljanju glavne točke svojega elektrifikacijskega načrta pa tudi nisem pozabil na dejstvo, da je treba pripravljati pot kolektivnemu električnemu gospodarstvu, da je torej treba ustvariti prehod iz prostega gospodarstva v vezano. Kako se mi je vse to posrečilo, sodite sami.

Centralna elektrifikacijska družba bi imela svoje centralno obratno vodstvo za vso banovino. To vodstvo naj bi imelo pravice posegati v električni obrat posameznih električnih srezov. Po prvi točki mojega načrta bi bil notranji obrat sreza popolnoma avtonomen. Centralno obratno vodstvo pa bi imelo diktatorično oblast nad premetavanjem energije iz centrale v centralo.

Vsaka elektrarna bi bila zavezana na povetje centralnega vodstva dobavljati v skupno omrežje določeno množino energije po lastni ceni, to se pravi po ceni, po kateri jo sama proizvaja. Nihiče ne bi imel od tega škode. Jasno je, da bi centralno vodstvo odjemalo le odvisno energijo in za to odvisno energijo bi z vso pravico plačevalo le režijske cene.

Vsaka elektrarna pa bi morala na povetje centralnega vodstva sprejeti iz skupnega omrežja določeno množino energije. Tako bi na primer centralno obratno vodstvo lahko zapovedalo mestni elektrarni ljubljanski, da naj za 10 dni ustavi obrat in jemlje omrežno energijo. Seveda bi centralno obratno vodstvo kaj takega odredilo le, če bi imelo v rokah zelo ceneno odvisno energijo. Vsaka elektrarna bi namreč morala plačevati prejeta energijo po ceni, po kateri bi jo sama lahko proizvajala. Tudi v tem primeru bi nihiče ne imel škode.

Pa boste rekli, da v mojem načrtu tiči velika nevarnost, nevarnost namreč,

da elektrarne ne bodo odkritosrčne, da centralnemu vodstvu ne bodo povedale pravih produkcijskih cen. Motite se.

Vsaka elektrarna, ki bi navedla previsoko lastno produkcijsko ceno kilovadne ure, bi bila v nevarnosti, da ji centrala diktatorično vsili energijo in omeji njen lastni obrat. To prejeta energijo bi morala elektrarna plačevati dražje, nego bi jo sama lahko proizvajala. Elektrarne, ki bi napovedale prenizko produkcijsko ceno, bi morale trajno dobavljati ostalim elektrarnam energijo pod lastno ceno.

Predlagani obračunovalni sistem skrbi torej sam za pravico in poštenje. Sicer pa se vedno da kontrolirati, kako producirajo elektrarne. Pravico do take kontrole bi centralna električna oblast morala imeti.

Opazili ste najbrže, da pri predlaganem obračunovalnem načinu morajo nastati diference med cenami oddane in prejete energije. Produkcijske cene različnih elektrarn so različne. Centralno obratno vodstvo bi za odvzeto energijo plačevalo manj, nego za oddano. Centralno obratno vodstvo bi torej zaslužilo, centralna elektrifikacijska družba bi imela dohodke. Zelo izdatne dohodke celo.

Razume se, da bi nobena elektrarna po mojem načrtu ne mogla postavljati novih produkcijskih strojev. Centralno obratno vodstvo bi ji vendar lahko zapovedalo, da naj ustavi obrat stroja, ki ga elektrarna šele hoče postaviti. Izražalo bo, kako draga bi bila produkcija z novim strojem, pa bo po tej ceni elektrarni dobavljalo energijo.

S tem bi bila naša banovina zavotavana pred nepotrebnimi novimi elektrarnami. Nemogoče bi bile pred vsem nove majhne elektrarne. Pa tudi sedanje manjše elektrarne bi polagoma izumrle. Prehod od razcepljenega skromnega električnega gospodarstva, do velikopoteznega, do produkcije v velikem stilu, bi bil zanesljiv.

Zdi se mi, da bi po mojem načrtu centralno obratno vodstvo imelo velike dohodke. Skupno banovinsko omrežje bi dobilo soliden finančni temelj. Nepotrebne bi bile izgube, ki jih sedaj ponese naša elektrifikacija javnosti domaša. Nepotrebni bi bili prispevki privatnih podjetij za javno elektrifikacijo.

Nabral bi se počasi tudi denar za omrežje v pasivnih krajih. Tudi taki izdatki bi potem nikogar ne boleli. V teku let pa bi vendarle morali pokazati se poslovni presežki centralne elektrifikacijske družbe, takrat pa bi bilo treba misliti na znižanje cen.

Iv. BRUNČIČ

stavbni in pohištveni pleskar in ličar. — Izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela ter se toplo priporoča cenjenim naročnikom

LJUBLJANA

KOLODVORSKA ULICA 23.

Cene zmerne, delo solidno, posrežba točna. — Telef. 34—76.

Moj elektrifikacijski načrt je mestna občina ljubljanska takoj sprejela. Saj bi ji ne bilo treba z izgubo ustavljati obrata. Skrbi bi ne imela več z nadaljnjimi razširjevanji mestne elektrarne, ki bodo prav kmalu potrebna. Za obratne rezerve stroje bi ji ne bilo treba več skrbeti.

Dovolj je drugih elektrarn, ki bodo iz istih razlogov rade sprejele moj elektrifikacijski načrt. Centrale, ki jim mrtva voda pada čez jez, centrale, ki ne morejo kuriti premogovnih odpadkov, bodo iz drugih razlogov z mojim načrtom zadovoljne.

Prepotoval sem lani vso Slovenijo, ogledal si vse trase. Razgovarjal sem se z večino predstavnikov privatne električne industrije. Nikjer nisem našel odpora. Prepričan sem bil tedaj, da bo moj načrt usmeril elektrifikacijsko delo na pravo pot.

Čudim se, da ponesrečeni potrkusi še trajajo. Čudim se, da se še ni na poziv naših oblasti sestalo predstavništvo naše električne industrije, da bi se izjavilo o mojih načrtih. Mislím, da bi bila elektrifikacijska konferenca že skrajno potrebna. Moj načrt ni tak, da bi se ne moglo razpravljati o njem javno, odkrito in stvarno.

Časi so silno resni. Svetovna kriza leži kakor mora na našem gospodarstvu. Dolžnost nas vseh je, da združujemo gospodarske sile. Dolžnost strokovnjakov je, da svetujejo in vodijo.

Zakaj naj ostane elektrifikacija pasivna, zakaj naj pada neizkoriščena voda čez jezove naših elektrarn, zakaj naj gnije premogovni prah na ležiščih, čeprav bi ga lahko v elektrarnah porabili? Zdi se mi, da po nepotrebnem zapravljamo visoke milijone vsako leto, ker ne izkoriščamo energije, ki kriči po delu in ker ne najdemo pota do složnega organiziranega smotrenega električnega gospodarstva.

Saj vam je znano, da tako težko pogrešamo malenkostne milijone, da so celo najvišje naše kulturne institucije v nevarnosti. Z vsotami, ki jih izgublja zmedeno sedanje električno gospodarstvo, bi prav lahko izdatno alimentirali gledališča, šole in univerzo.

Bakrene, medene in aluminijaste predmete

za obrt, gospodarstvo in kuhinjo izdeluje solidno tvrdka

JOSIP OTOREPEC
LJUBLJANA, Za Gradom štev. 9
(ob koncu Strelške ulice)

Dobave in licitacije

Direkcija drž. rudnika Kakanj sprejema do 28. aprila t. l. ponudbe glede dobave 30.000 kg sena in 2500 kg bencina. — Dne 24. maja t. l. se bo vršila pri Direkciji državnih železnic v Sarajevu ofertalna licitacija glede dobave portland-cementa.

Oddaja zakupa restavracije na postaji Lašva se bo vršila potom ofertne licitacije dne 17. maja t. l. pri Direkciji drž. železnic v Sarajevu.

Oddaja zgradbe in zakupa restavracije na postaji Čačak se bo vršila potom ofertne licitacije dne 18. maja t. l. pri Direkciji drž. želez. v Sarajevu.

Direkcija drž. železarne Vreš sprejema do 27. aprila t. l. ponudbe glede dobave 5000 kg masti in 20.000 kg koruze; do 4. maja t. l. pa glede dobave 100 kg solne kisline, 50 kg žveplene kisline, 50 kg dušikove kisline, 50 kg amoniaka, 10.000 kg karbida, 50 komadov zatikačev, 2000 kg beagid kolutov in 200 plošč pločevine.

Direkcija drž. rudnika Kakanj sprejema do 28. aprila t. l. ponudbe glede dobave 5000 kg cementa in 20 komadov gumijastih cevi.

Direkcija drž. rudnika Senjski Rudnik sprejema do 3. maja t. l. ponudbe glede dobave 20.000 kg portland-cementa; do 9. maja t. l. pa glede dobave 2300 kg bakrenih vrvi.

Prodaja lesa. Dne 17. maja t. l. se bo vršila pri Direkciji šum v Ljubljani licitacija glede prodaje lesa.

Direkcija drž. rudnika Senjski Rudnik sprejema do 25. aprila t. l. ponudbe glede dobave 6 komadov vzmeti, 10 komadov plošč valjanega železa, 200 m nosilcev; do 3. maja t. l. pa glede dobave manesmanovih cevi.

Direkcija drž. rudnika Banja Luka sprejema do 28. aprila t. l. ponudbe glede dobave rešet za separacijo, 100 kg belih krp ter glede dobave 40 plošč železne pločevine.

Dne 28. aprila t. l. se bo vršila pri ekonomskem oddelku Komande mornarice v Zemunu licitacija glede dobave 15.000 komadov letnih maj.

Prodaja lesa in drv. Dne 18. maja t. l. se bo vršila pri Direkciji šum v Ljubljani licitacija glede prodaje lesa in drv.

Direkcija drž. rudnika Banja Luka sprejema do 28. aprila t. l. ponudbe glede dobave 1500 kg namiznega olja in 500 kg strojnega olja.

Dne 20. maja t. l. se bo vršila pri Komandi pomorskega arsenala v Tivtu ofertalna licitacija glede dobave 2500 kg usnja.

Direkcija drž. železarne Vreš sprejema do 27. aprila t. l. ponudbe glede dobave 5000 kg kristalnega sladkorja in 45.000 kg pšenične moke.

Komanda pomor. arsenala v Tivtu sprejema do 1. maja t. l. ponudbe glede dobave 300 kg bencola, 400 kg transformatorskega olja, 500 kg glicerina in 8300 kg repičnega olja; do 5. maja t. l. pa glede dobave 5000 kg krp.

Prodaja lesa. Direkcija šum v Ljubljani sprejema do 9. maja t. l. ponudbe glede prodaje lesa. — (Oglasi in pogoji so na vpogled v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani.)

OBRTNA BANKA V LJUBLJANI

CENTRALA: KONGRESNI TRG 4

PODRUŽNICA: LUTOMER

Telefon št. 2508

Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 12.051

Telefon št. 25

Daje kredite v obrtne svrhe pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje s bančne pravice in kulantneje vloge na knjižice in na tekoči račun se obrestujejo kar najugodnejše, vezane vloge po dogovoru in po višji